

WSTĘP

Przestrzeń publiczna w mieście jest przedmiotem zainteresowania badaczy wielu dyscyplin naukowych, m.in.: geografów, urbanistów, architektów, ekonomistów, a także praktyków planistycznych. Jej cechy, zagospodarowanie czy przemiany w miastach są odniesieniem do rozważań autorów XXIV tomu „Konwersatorium Wiedzy o Mieście” pt. *Przestrzeń publiczna miast*. Tom składa się z 21 opracowań, w których przedstawione zostały wyniki badań autorów reprezentujących polskie ośrodki akademickie.

Tom rozpoczyna tekst wprowadzający prof. Wiesława Maika na temat pojęcia, ujęć badawczych, funkcji i ewolucji poddanego analizie przedmiotu naszych rozważań. Kolejne prace prezentują wyniki badań empirycznych autorów, które mają w większości inicjujący i informacyjny charakter.

Dzięki lekturze tego tomu czytelnicy mogą poznać cechy przestrzeni publicznej miast zarówno w mikroskali, jak i w szerszym ujęciu. Omówiona została m.in. przestrzeń publiczna miast konurbacji katowickiej (J. Runge, T. Spórna), ale też mniejszych jednostek: Mysłowic (I. Kantor-Pietraga, R. Krzysztofik), Niepołomic, Molsheim (J. Petryszyn, E. Zusańska-Zyśko) oraz fragmentów miast, np. osiedli mieszkaniowych (L. Groeger), rynków miejskich (I. Kantor-Pietraga, R. Krzysztofik, J. Runge), krawędzi przestrzeni publicznej (M. Rogocz, M. Turzyński), stref pieszych w miastach (K. Kajdanek, R. Szmytkie), zieleni i lasów miejskich (L. Mierzejewska, K. Leśniewska, P. Drzewiecki).

Zagospodarowanie i odnowa przestrzeni publicznej w polskich miastach jest wynikiem działań głównie samorządów, prowadzonych m.in. poprzez rewitalizację czy gentryfikację (A. Jadach-Sepiolo, M. Kulesza, J. Wojtkiewicz), oraz przekształceń funkcjonalnych terenów poprzemysłowych, które należą do dziedzictwa miast i zaczynają pełnić nową funkcję. Przykłady powstawania nowych przestrzeni publicznych czytelnicy odnajdą na przykładzie łódzkich (J. Kazimierczak, R. Rouba) i dolnośląskich (D. Sikorski) terenów poprzemysłowych. Mimo że przestrzeń publiczna miast jest w centrum uwagi urbanistów i planistów, nie zawsze bywa ujęta w dokumentach planistycznych (P. Fogel, K. Pawlak), co powoduje trudność w jej ocenie czy prowadzeniu badań na podstawie tych źródeł.

Kilka opracowań prezentuje zagadnienia dotyczące wybranych elementów zagospodarowania przestrzeni publicznej, takich jak pomniki (W. Cudny), „drapacze chmur” (D. Sokołowski), obszary zabytkowe (M. Kulesza, J. Wojtkiewicz).

Wielu autorów porusza problem bardzo istotny dla przestrzeni publicznej, a mianowicie jej własność, formy zarządzania nią, a w konsekwencji jej publiczny lub półpubliczny charakter. Interesującymi przykładami przestrzeni niebędących w gestii samorządu są: obszar kampusu Uniwersytetu w Vancouver, który użytkują nie tylko studenci, nauczyciele, pracownicy nauki, ale również turyści, mieszkańcy miasta i ich goście (J. Parysek), fragmenty przestrzeni szpitali pełniących tę funkcję (P. Kretowicz), a także nowych terenów przemysłowych, na których przewidziano i zagospodarowano obszary służące nie tylko ich pracownikom (E. Gorczyczewska).

Warto zwrócić uwagę czytelników na mnogość podejść do badań przestrzeni publicznej, ich definicji formalnoprawnych, urbanistycznych, geograficznych czy społecznych, które odnajdą w prezentowanych w niniejszym tomie pracach. Sam ich przegląd jest niezwykle ciekawy i wart rekomendacji.

Polecam Państwu lekturę tych interesujących wyników badań i dociekań na temat współczesnej przestrzeni publicznej w miastach, wierząc, że będą one stanowić asumpt do dalszego poszerzania naszej wiedzy na temat tego zjawiska. Równocześnie jako redaktor serii „Konwersatorium Wiedzy o Mieście” żegnam się z Państwem, dziękując Panu Profesorowi Stanisławowi Liszewskiemu za powierzenie mi w 2000 roku tego odpowiedzialnego i zarazem zaszczytnego zadania. Słowa podziękowania kieruję również do Rady Redakcyjnej, niezawodnych Recenzentów, a także do Koleżanek – Elżbiety Paradowskiej, Anny Wosiak, Ewy Laśkiewicz – za pomoc w pracach edytorskich: starannej redakcji i opracowaniu graficznym kolejnych tomów.

Iwona Jażdżewska